

Les Coves del Drac (Manacor, Mallorca)

Pròleg

Les coves del Drac són sense cap mena de dubte un referent històric dins de l'espeleologia balear. Formen part d'un sistema càrstic costaner on destaquen un seguit de grans sales, extraordinàriament decorades per espeleotemes, així com la presència de llacs d'aigües freàtiques salabroses que es relacionen amb el nivell marí. La seva entrada natural se situa a prop de Porto Cristo, població que ha assolit una més que notable pujança econòmica a expenses sobretot de l'existència d'aquesta cova.

La cavitat desenvolupa el seu recorregut dins dels materials calcarenítics, dipositats durant el miocè superior en un ambient escullós que envoltava els relleus de les Serres de Llevant, formant una plataforma que acaba a la línia de costa amb penya-segats molt verticalitzats. És en aquesta franja costanera on la interferència de diferents processos, químics, físics i hidrològics –com són la infiltració de les aigües meteoriques, la mescla d'aigües que es dona als aquífers de la zona litoral, o la recàrrega basal del substrat mesozoic– pot crear els buits que posteriorment hauran estat ornamentats per un impressionant mostrari d'espeleotemes, i modificats per un reguitzell de fenòmens d'esfondrament de les voltes de les cavitats.

Les coves del Drac, emblema i reclam turístic per excel·lència de l'illa de Mallorca, són conegudes des de temps immemorials però és arran de les descobertes de l'espeleòleg francès Édouard-Alfred Martel, l'any 1896, quan adquireixen una gran projecció i reconeixement, tant a nivell nacional com internacional. A partir de la dècada dels 1920, la cova esdevingué la cavitat turística més important de Mallorca, convertint-se actualment en la més visitada tant de l'Estat Espanyol com del continent europeu.

Malgrat aquesta importància, pel que fa referència al seu coneixement des d'un punt de vista científic les aportacions importants són escasses i més aviat esporàdiques al llarg del segle XX. Dins d'aquest context, l'exploració i estudi detallat de les coves del Drac es convertiren en un objectiu primordial dels espeleòlegs mallorquins, d'ençà dels anys 90 del passat segle. Amb les exploracions subaquàtiques que tenen lloc a principis del segle XXI, i amb les noves descobertes que s'hi realitzen, s'obrí una nova perspectiva que ens va portar a iniciar un estudi global de la cavitat, el qual es recolzaria en la confecció d'una nova topografia totalment actualitzada, com a eina fonamental per al seu coneixement.

Aquest volum que correspon al primer número dels *Papers de la Societat Espeleològica Balear*, i que du data de 2018 –any en què es varen publicar online els primers articles–, no s'ha pogut enllestir fins a la fi del 2019. Aquest endarreriment ha estat condicionat per les feines d'exploració i recerca, ja que els nous descobriments que es van anar realitzant, especialment en la part submergida, requeriren no tancar els articles pendents fins a incorporar les noves i espectaculars troballes. Fruit d'aquestes tasques en resulta un conjunt interdisciplinari de 15 articles, que donen una visió actualitzada del coneixement científic de les coves del Drac.

El primer article d'aquest volum, d'A. Ginés et al., ens dona una visió històrica de les fases d'exploració de la cova des de 1880 i de les diferents etapes que han anat completant i millorant la topografia de la mateixa, començant pel plànol de F. Will, seguint pel d'É.A. Martel, les aportacions realitzades en relació amb el XIV Congrés Geològic Internacional, i acabant amb les exploracions subaquàtiques realitzades durant la segona dècada del segle XXI.

Seguint amb el vessant històric, el segon article de J. Ginés i A. Ginés tracta, d'una banda, els aspectes més socials relacionats amb el coneixement de la cova i la seva explotació per al turisme –que rebé un fort impuls amb els descobriments d'É.A. Martel– i passa revista, al mateix temps, a la important bibliografia naturalística generada a partir d'aquest moment i en especial durant el segle XX.

J.J. Fornós et al. emmarquen la cavitat en el seu context geogràfic dins la denominada Marina de Llevant, al peu de les Serres homònimes, i dins dels dipòsits de calcarenites corresponents a un ambient escullós pertanyent al miocè superior, el qual condiciona les seves característiques geomorfològiques.

El quart treball de J.J. Enseñat et al. marca sense dubte el caràcter del monogràfic, tot aportant la nova topografia amb gran detall de la cova, la qual inclou a part de la planta nombroses seccions, i on hi queden incorporades totes les noves descobertes subaquàtiques, fet que dona a la cova un desenvolupament total de 7.690 m.

A continuació venen tres treballs eminentment descriptius dels diferents sectors, sales i galeries de les coves. El primer està signat per G. Santandreu et al. i ens descriu de forma acurada la part dels sectors terrestres de la cova, mentre que els dos següents passen revista a la part submergida de la cavitat; primer tot fent un esbós històric de les exploracions subaquàtiques, i després fent la descripció dels 5.260 m de desenvolupament submergit, el qual representa poc més del 68% del total del recorregut de les coves del Drac. Ambdós treballs han estat conduïts per F. Gràcia et al.

J. Ginés et al. s'ocupen, en el següent treball, dels mecanismes d'espeleogènesi que han donat lloc a la formació de la cavitat, dins d'un context eogenètic litoral amb mescla d'aigües meteòriques i marines i una recàrrega basal hipogènica, tot això controlat per les variacions glacio-eustàtiques plio-quadernàries i amb important presència dels fenòmens d'esfondrament.

Deixant de banda els treballs ja esmentats, de caràcter més general, a continuació segueixen tot un seguit de treballs ja més concrets en la seva temàtica i que descriuen aspectes específics. Entre aquests tenim el que fa referència al registre sedimentari que es troba a la part subaquàtica de la cova, on A. Pilares et al. caracteritzen les diferents fàcies sedimentàries presents, producte dels diversos processos sedimentaris que es donen a l'interior de la cavitat, esbrinant l'origen dels sediments tant endo- com exògens, així com de composició carbonatada o silícica.

J.J. Fornós et al. també aporten dades sobre les característiques físico-químiques dels llacs, bàsicament del *llac Negre* i *llac de les Delícies*, en una evolució temporal de cinc anys, donant especial èmfasi a la part més superficial de la columna d'aigua.

Un aspecte inèdit, pel que fa a aquesta cavitat, és l'estudi de les morfologies freàtiques, i sobretot hipogèniques, que fan F. Gràcia et al.; a part de descriure i identificar aquestes morfologies, els autors donen les dades bàsiques que permeten confirmar els processos espeleogenètics implicats en la formació de la cavitat.

El següent article, que obre la temàtica ja amb connotacions més socials i de gestió, fa referència a la dinàmica atmosfèrica de la cova. J.J. Fornós et al. aporten dades d'una sèrie d'anys de la composició atmosfèrica de la cova, centrant-se en els gasos CO₂ i radó, potencialment perillosos en una cavitat eminentment turística. A part de donar també dades de temperatura, avaluen la dinàmica atmosfèrica de l'interior de la cavitat que registra un clar funcionament de caràcter estacional, controlat per la temperatura de l'aire exterior i condicionat pels trets morfològics de les sales i galeries.

A. Pasqual i M.A. Nicolau fan una anàlisi de les inscripcions antròpiques presents a la cova, sobretot damunt els espeleotemes, i que han anat deixant els visitants durant els darrers segles. En fan una anàlisi temporal i de localització així com aporten dades sobre els visitants i els oficis alguns d'ells.

Dins d'aquest volum monogràfic no s'ha defugit del paper que han tingut les coves del Drac en el turisme i en l'empenta econòmica que ha aportat a tota la zona i, molt especialment, a la població de Porto Cristo. Tot això fet des de la perspectiva d'un guia de les coves, M. Durán, el qual ens aporta també una visió més aviat mediàtica d'aquesta cova natural.

Finalment, el monogràfic acaba amb un treball que complementa la informació de les coves del Drac, amb la descripció d'un reguitzell de petites cavitats que envolten la cavitat principal, i que de fet corresponen en abstracte a un mateix sistema càrstic. J.J. Enseñat i col·laboradors en fan una breu descripció de cada una d'elles i aporten la seva topografia.

La major part dels treballs han estat efectuats per membres de la **Societat Espeleològica Balear**. A tots ells els hi volem fer extensiu el nostre agraïment per la seva totalment desinteressada labor, amb una dedicació que ha comportat en la major part del casos molts caps de setmana d'activitats espeleològiques i una elevada despesa crematística. També cal agrair la tasca desinteressada d'una sèrie de persones que han tingut cura de la revisió d'alguns dels treballs i han recolzat de diverses maneres les tasques de la Junta de Publicacions; d'entre ells esmentarem en Pere Bover, Nick Franglen, Angel Ginés, Francesc Gràcia i Gabriel Santandreu.

Alguns dels treballs recollits en aquest volum representen una contribució als projectes de recerca finançats pel MINECO, CGL2013-48441-P i CGL2016-79246-P (AEI-FEDER, UE).

Per acabar ja només ens cal manifestar el nostre més sentit agraïment al Director de l'empresa Cuevas del Drach S.A. de Porto Cristo, el Sr. D. Matías Servera i fer-ho extensiu a tota la família Servera per la total col·laboració, facilitats i interès que han prestat a les recerques que hem dut a terme a l'interior de la cavitat. Així mateix volem fer extensiu el nostre més sincer agraïment a tot el personal de les coves del Drac,

---

als guies, personal de manteniment i vigilants que en tot moment han ajudat i col·laborat amb les tasques de camp. Agraïm especialment les atencions rebudes de: Àngela Servera, Rafel Nadal, Antoni Lull, Antoni Adrover, Miquel Torrens, Miquel Adrover, Montserrat Vallespir, Gabriel Sancho, Gabriel Santandreu i Mateu Durán. També el nostre reconeixement a tots els altres guies, personal de secretaria, manteniment i bar de les coves, que ens han fent sentir com a casa i dels quals tindrem sempre un molt bon record.

El món de la recerca no veu mai la fi. Qualsevol objectiu de recerca, amb els resultats que finalment s'obtenen, no fa més que obrir el camí cap a noves exploracions i noves inquietuds científiques. Esperem que les dades aportades dins d'aquest numero monogràfic, que inicia la singladura dels *Papers de la Societat Espeleològica Balear*, serveixin de llavor perquè noves generacions ampliïn no solament el coneixement científic de les coves del Drac, sinó el de totes les coves presents en l'espectacular carst de Mallorca. Per altra banda, confiem que aquest volum esdevindrà una fita rellevant dins la bibliografia sobre l'espeleologia de la nostra illa.

La Junta de Publicacions de la SEB
Desembre de 2019

Aquest article es distribueix sota els termes de la llicència CC-BY-NC-ND 4.0
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

